

Harju maakonnaplaneering 2030+

Lähteseisukohad





Maakonnaplaneeringu eesmärk

Harju maakonnaplaneeringu eesmärgi sõnastamisel tuleb ühelt poolt lähtuda planeerimisseadusest, mis muuhulgas määratleb planeerimise olemuse, maakonnaplaneeringu ülesanded ning erineva tasandi planeeringute omavahelised seosed. Maakonnaplaneeringute koostamine on algatatud kõigis Eesti maakondades samaaegselt, koostamist koordineerib Siseministeerium. Siseministeerium on sõnastanud ka maakonnaplaneeringute algatamise korralduse juurde kuuluvad lähteseisukohad, milles on täpsemalt lahti seletatud maakonnaplaneeringute koostamise eesmärgid ja vajadus ning mis on seega teiseks aluseks Harju maakonnaplaneeringu eesmärgi sõnastamisel.

Planeerimisseaduse kohaselt on planeerimine demokraatlik, erinevate elualade arengukavasid koordineeriv ja integreeriv, funktsionaalne, pikaajaline ruumilise arengu kavandamine, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi. Maakonnaplaneeringud on kõigis Eesti maakondades algatatud Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korraldusega nr 337¹ planeerimisseaduse § 7 lõikes 3 sätestatud ülesannete lahendamiseks kogu maakonna territooriumil. Nimetatud korralduse juurde kuuluvate lähteseisukohtade põhjal, mis on olnud üheks aluseks Harju maakonnaplaneeringu 2030+ lähteseisukohtade väljatöötamisel, on maakonnaplaneeringute peamiseks eesmärgiks riigi ruumilise arengu vajaduste väljendamine. Planeerimisseaduse § 7 lõige 4 kohaselt on kehtestatud maakonnaplaneering aluseks valla ja linna üldplaneeringute koostamisele.

Eelnevale tuginedes on Harju maakonnaplaneeringu peamiseks eesmärgiks sisendi andmine kohalikul tasandil ruumilise arengu kavandamiseks, tuues tasakaalustatud arengu kontekstis välja olulised riikliku tasandi vajadused Harju maakonnas.



Lähteseisukohad

Harju maakonnaplaneeringu lähteseisukohad põhinevad Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korralduse nr 337 p 5 juurde kuuluvate lähteseisukohtade põhjal koostatud esialgsetel lähteseisukohtadel (vt Lisa 1), mis kuuluvad Harju Maavalitsuse 09.09.2013 korralduse nr 1-1/1567-k punkti 2 juurde. Lisaks on tuginetud huvide väljaselgitamise (vt ptk „Maakonnaplaneeringu ajakava ...“ ja Lisa 2) tulemustele.

Planeeringu lähteseisukohad annavad esialgsed põhimõttelised suunised, milliseid teemasid ning kuidas planeeringus käsitletakse, tuues üldjoontes välja olulisemad rõhuasetused. Järgnevas loetelus esitatud lähteseisukohad on täienduseks ja täpsustuseks peatüki alguses viidatud dokumentidele, mis vajadusel selgitavad põhjalikumalt lahti erinevate teemade käsitlemise või sellest loobumise vajaduse ja põhjendused.

1. Harju maakonnaplaneeringu ajaline perspektiiv on sarnaselt üleriigilisele planeeringule 2030+.
2. Maakonnaplaneeringus määratletakse maakonna ruumilise arengu põhimõtted ja suundumused. Seejuures võetakse arvesse riiklikke ja maakondlikke arengukavasid ning strateegiaid. Maakonna ruumilise arengu põhimõtted ja suundumused on aluseks planeeringulahenduse väljatöötamisel läbivalt.
3. Maakonnaplaneeringus tuuakse välja riigi ruumilised vajadused ning tasakaalustamise tarvidus kohalike ruumilise arengu vajaduste kontekstis. Riigi ruumilised vajadused selguvad üleriigilise planeeringu ning teiste riiklike arengudokumentide põhjal, vajadusi täpsustatakse maakonnaplaneeringu koostamise käigus tehtava koostöö raames (vt ka huvide väljaselgitamine ptk „Maakonnaplaneeringu ajakava ...“ ja Lisa 2). Kohalikud ruumilised vajadused selguvad maakonnaplaneeringu koostamise käigus tehtava koostöö raames ning kehtivate üldplaneeringute põhjal.
4. Maakonnaplaneeringuga seatavate tingimuste väljatöötamisel lähtutakse keskkonna erinevate aspektide (majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja looduskeskkond) tasakaalustatud arengu vajadusest Harju maakonna kontekstis.
5. Asustuse arengu suunamisel tuginetakse eelkõige olemasolevate asustusalade tihendamise, ruumilise mitmekesisuse ja multifunktsionaalsuse põhimõtetele; arvestatakse nn ülehüppe-arengu (ingl *leapfrog development*) vältimise vajadusega. Teadvustatakse kahanevate keskuste ja piirkondade olemasolu ja erinevusi, võrreldes tõenäolise kasvu piirkondadega – kasvule ja elanikkonna lisandumisele keskendumine kõigi piirkondade arengu kavandamisel oleks ebarealistlik lähenemine. Piirkondade arenguvõimaluste määratlemisel on oluliseks aluseks Statistikaameti koostatud rahvastikuproгноos ning pendelrände analüüs². Maakonnaplaneeringus määratletakse rahvastikuandmete, teenuste olemasolu ja pendelrände põhiselt erineva tasandi keskuste paiknemine ning keskuste toimepiirkonnad.
6. Maakonnaplaneeringuga kavandatakse põhimõtted ühistranspordi korraldamiseks, pidades silmas järgnevaid printsiipe:
 - 6.1 Erinevate transpordiliikide integreerimine;
 - 6.2 Era- ja ühistranspordi integreerimine (nt „pargi ja reisi“ süsteemid);

² Nii rahvastikuproгноos kui pendelrände analüüs koostatakse kõigile maakondadele maakonnaplaneeringute koostamise raames, sarnase metoodika alusel. Tegevust koordineerib Siseministerium.

6.3 Toimepiirkonna ühendamine keskusega;

6.4 Erineva tasandi keskuste ühendamine omavahel.

7. Maakonnaplaneeringus täpsustatakse rohelise võrgustiku toimimiseks vajalikke tingimusi ning võimalusi rohelise võrgustiku piiride muutmiseks üldplaneeringutes. Oluliseks aluseks on seejuures ökosüsteemi teenuste põhine lähenemine.
8. Maakonnaplaneeringus seatakse üldised tingimused väärtuslike põllumajandusmaade säilimiseks. Tingimuste väljatöötamisel on oluliseks sisendiks Maaeluministeeriumi seisukohad.
9. Maakonnaplaneeringus määratakse maa- ja veealade üldised kasutamistingimused; maakonnaplaneering ei käsitle merealaid (territoriaalmeri ja majandusvöönd). Tingimuste seadmisel on lähtepunktiks, et maakonnaplaneeringu elluviimine toimub eelkõige üldplaneeringute kaudu ning maakonnaplaneeringuga seatavad tingimused on eelkõige sisendiks üldplaneeringute koostamisele. Tulenevalt planeerimisseaduse § 3 lg 3 saab kinnisomandile kitsendusi seada kehtestatud üldplaneeringu ja detailplaneeringu kohustuse korral kehtestatud detailplaneeringu alusel.
10. Maakonnaplaneeringus määratletakse üldised kasutustingimused maardlate ja maavaravaru kaevandamisest mõjutatud aladel, käsitledes maavara kaevandamist avaliku huvina³.
11. Maakonnaplaneeringuga määratletakse maakonna tasandil oluliste tehnorajatiste põhimõttelised asukohad ning põhimõtteliste koridoride kulgemine, samuti tuuakse välja planeerimisseaduse § 29¹ ja § 29² kohaste planeeringute koostamise vajadus⁴.
12. Maakonnaplaneeringus väljenduvad riigi huvid muuhulgas looduskaitse, muinsuskaitse ning riigikaitse valdkonnas; nimetatud huvidega arvestatakse planeeringulahenduse väljatöötamisel.
13. Maakonnaplaneeringus analüüsitakse maakondliku tähtsusega tööstus- ja logistikaalade paigutust, arvestades teadaolevate arenguvajaduste ning olemasolevate ja optimaalselt vajalike uute ligipääsuvõimalustega.
14. Planeeringulahenduse väljatöötamisel peetakse silmas üldise ohutuse tagamise vajadust (lähtuvalt riiklikust hädaolukorra riskianalüüsist).
15. Harju maakonnaplaneeringu koostamisel võetakse aluseks järgnevad varem kehtestatud planeeringulahendused, mille osas tehakse vajadusel täiendusi, kuid mille põhimõttelisi lahendusi täiendavalt läbi ei kaaluta:
 - 15.1. „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“;
 - 15.2. „Harjumaa kergliiklusteed“.

³ Täpsem argumentatsioon ja põhjendused maavara kaevandamise käsitlemiseks avaliku huvina on esitatud „Ehitusmaavarade kasutamise riiklikus arengukavas 2011-2020“, mis on koostatud Keskkonnaministeeriumi eestvedamisel. Arengukava on kättesaadav .

⁴ Planeerimisseaduse § 29¹ ja § 29² järgseid asukohavaliku protsesse objektide ja ehitiste asukohtade määramiseks Harju maakonnaplaneeringu raames üldjuhul läbi ei viida. Tulenevalt objektide tehnilisest eripärasest tuleb asukohavalikul kasutada oluliselt detailsemat täpsusastet, mis nõuab ajamahukamat tööd. PlanS § 29¹ lg 6 kohaselt toimub joonobjekti projekteerimine maakonnaplaneeringu alusel, mis eeldab, et maakonnaplaneeringu lahendus on sisuliselt eelprojekti täpsuses läbi töötatud – selline lähenemine on erinev maakonnaplaneeringu üldisest täpsusastmest, mida rõhutab nt PlanS § 3 lg 3. Maakonnaplaneeringute koostamise ajakava (vt ka vastavast peatükist siin samas dokumendis) kohaselt esitatakse planeeringud Siseministeeriumile järelevalve teostamiseks hiljemalt 2015. a. lõpus, mis tähendab, et protsessis napib aega joonobjekti asukohta valikuga kaasnevaks põhjalikumaks teavitamiseks (PlanS § 29¹ lg 4) ning varasema kogemuse põhjal pikemaks koostööprotsessiks erinevate huvigruppide ja avalikkusega.



16. Harju maakonnaplaneeringu lahendusse integreeritakse järgnevate menetluses olevate planeeringute lahendused, mille osas Harju maakonnaplaneeringu 2030+ raames täiendavalt menetlust ega arutelu ei avata:

16.1. „Põhimaantee nr 4 (E67) Tallinn-Pärnu-Ikla (Via Baltica) trassi asukoha täpsustamine km 12,0-44,0“;

16.2. „Harku-Lihula-Sindi 330/110 kV elektriliini trassi asukoha määramine“;

16.3. „Harju maakonnaplaneering Rail Balticu raudtee trassi koridori asukoha määramiseks“.

Maakonnaplaneeringu ajakava ning põhimõtteline tööprotsess

Harju maakonnaplaneeringu koostamiseks moodustati töögrupp, kuhu kuulusid Harju Maavalitsuse ning protsessis konsultandina osaleva OÜ Hendrikson & Ko esindajad: Jaan Mark, Joel Jesse, Alan Rood ja Heino Alaniit Harju Maavalitsusest ning Pille Metspalu, Laura Uibopuu ja Tiit Oidjärv OÜ-st Hendrikson & Ko. Töögrupp oli tegev planeeringumenetluse läbiviimisel ning planeeringulahenduse väljatöötamisel läbivalvalt kõikide protsessi ja tööetappide puhul.

Maakonnaplaneeringu koostamisel aluseks võetud eeldatav ajakava (tabel 1) on esitatud. Ajakava koostamisel on lähtuti planeerimisseadusega määratletud menetlusetappidest ning nende vajalikust kestusest, samuti planeeringu koostamise sisulistest tööetappidest. Lisaks arvestati maakonnaplaneeringute algatamise korralduses⁵ sätestatud lõpptähtajaga, mille kohaselt tuli esitada maakonnaplaneering Siseministeeriumile järelevalve teostamiseks hiljemalt 31. detsembriks 2015. Ajakava koostati planeeringumenetluse ning keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) protsessi paralleelset läbiviimist arvestades.

Ajakavas toodud tähtajad võisid nihkuda ning erinevate protsessi etappide kestused muutuda, tulenevalt tööprotsessi tegelikust kulgemisest. Keeruline on piisava täpsusega ette ennustada erinevate koostööetappide, sh kooskõlastamise ja avalikustamise (avalikud väljapanekud ja avalikud arutelud) kestust, arvestades täiendava suhtlusvajadusega, mis tekib nt eriarvamuste korral.

Lisaks ajakavale on esitatud täpsem ülevaade põhimõttelisest tööprotsessist ning osalemisvõimalustest (tabel 2). Planeeringu koostamises osalevad erinevad huvigrupid lisaks planeerimisseaduses ette nähtud etappidele (avalikustamised, kooskõlastamine) ka huvide väljaselgitamise ja teemapõhiste rühmatööde läbi viimise käigus, andes lisainformatsiooni ning sisendit planeeringu eskiislahenduse väljatöötamiseks. Täiendav koostöö oli kavandatud planeeringu koostamise protsessi algusesse sooviga kaardistada erinevad seisukohad edasiste etappide sisendina ning vähendada juba välja töötatud lahenduse olulise ümberkujundamise vajadust.

Tööprotsessi ülevaates välja toodud etapid sisalduvad üldjoontes ka ajakavas, kuid on ülevaates (tabel 2) täpsemalt lahti kirjutatud. Planeeringu avalikustamise kui kõigile avatud koostöö etapid on nii ajakavas (tabel 1) kui ka tööprotsessi ülevaates (tabel 2) eristatud roosaka värvitooniga. Lisaks on erineva värviga eristatud muud tööetapid, mille raames toimus koostöö erinevate huvigruppidega (vt tabel 2).

⁵ Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korraldus nr 337,



Tabel 1: Harju maakonnaplaneeringu 2030+ eeldatav ajakava

Tegevus	Eeldatav toimumisaeg
Andmete kogumine, tugiplaani koostamine	nov. 2013 – jaan. 2014
Lähteseisukohtade täpsustamine, sh huvide väljaselgitamine	dets. 2013 – märts 2014
Lähteseisukohtade ja KSH programmi avalik väljapanek ja avalik arutelu	aprill – mai 2013
Teemapõhiste töögruppide korraldamine	Juuni – aug (k.a.) 2014
Planeeringu eskiislahenduse kokkupanek	veebr. – juuli 2014
Eskiislahenduse ja KSH esialgsete tulemuste avalik väljapanek ja avalikud arutelud	sept. 2014
Planeerimisettepaneku koostamine	okt. – nov. 2014
Planeerimisettepaneku kooskõlastamine PlanS § 17 mõistes	dets. 2014 – veebr. 2015
Planeeringu vastuvõtmine PlanS § 18 mõistes	märts 2015
Planeeringu ja KSH aruande avalik väljapanek vastavalt PlanS § 18 ja 19	aprill 2015
Laekunud ettepanekutele vastamine	mai-juuni 2015
Planeeringu ja KSH aruande avalik arutelu	6 nädala jooksul peale avaliku väljapaneku lõppemist.
Planeeringulahenduse täiendamine; KSH aruande esitamine heakskiitmiseks (KeHJS § 42 mõistes)	sept. 2015
Planeeringu ja heakskiidetud KSH aruande esitamine Siseministeeriumi järelevalvesse PlanS § 23 mõistes	nov. 2015

Tabel 2: Harju maakonnaplaneeringu 2030+ põhimõttelise tööprotsessi ülevaade

Tööetapp	Selgitus	Vastavalt planeerimisseadusele võib planeeringu koostamise ajal iga isik esitada ettepanekuid ja vastuväiteid planeeringu kohta.
Lähteandmete kogumine	Harju maakonnaplaneering koostatakse valdavalt olemasolevatele andmetele tuginedes. Täiendavaks sisendiks on Siseministeeriumi koordineerimisel kõikidele maakondadele Statistikaameti poolt koostatavad rahvastikuproгноosid ning pendelrände ülevaated.	
Huvide väljaselgitamine	Ametkondade, kohalike omavalitsuste, ettevõtlusvaldkonna jmt huvigruppide huvide väljaselgitamiseks toimus kirjavahetus, millest annab ülevaate lisa 2. Vajadusel on toimunud täiendavad kohtumised seisukohtade täpsustamiseks.	
Lähteandmete analüüs ja lähteseisukohtade täiendamine	Harju maakonna hetkeolukorra ja võimalike suundumuste analüüs, tuginedes olemasolevatele ruumiandmetele, rahvastiku andmetele, asjassepuutuvatele arengudokumentidele, huvide väljaselgitamise tulemustele. Lähteseisukohtade täiendamise aluste kohta vt ptk „Lähteseisukohad“.	
Planeeringu lähteseisukohtade avalikustamine (avalik väljapanek ja avalikud arutelud)	PlanS § 20 lg 1: Igal isikul on õigus avaliku väljapaneku ajal esitada ettepanekuid ja vastuväiteid planeeringu kohta. Vastuväide on mingi planeeringulahenduse kohta mittedõustuva seisukoha esitamine või väide, et planeeringu menetlemisel ei ole täidetud seaduse nõudeid.	
Planeeringu eskiislahenduse välja töötamine ja teemapõhiste töögruppide korraldamine	Planeeringu eskiislahenduse väljatöötamine ja teemapõhiste rühmatööde läbiviimine toimuvad integreeritult. Lähteseisukohtade, alusandmete ja nende analüüsi tulemuste ning selgunud huvide põhjal koostab planeeringu töögrupp esialgse eskiislahenduse, mis arutatakse valdkonnapõhiselt läbi rühmatöödena. Töörühmadesse kutsutakse vastava valdkonna ametkondade esindajad, kohalike omavalitsuste esindajad, vastavalt valdkonnale ettevõtjate esindaja(d). Rühmatöödena toimuva arutelu tulemuste põhjal täiendab töögrupp esialgset eskiislahendust.	



Planeeringu eskiislahenduse avalikustamine (avalik väljapanek ja avalikud arutelud)	PlanS § 20 lg 1: Igal isikul on õigus avaliku väljapaneku ajal esitada ettepanekuid ja vastuväiteid planeeringu kohta. Vastuväide on mingi planeeringulahenduse kohta mitterõustava seisukoha esitamine või väide, et planeeringu menetlemisel ei ole täidetud seaduse nõudeid.	
Planeerimisettepaneku koostamine	Toimub planeeringu eskiislahenduse täiendamine avalikustamise tulemuste ning võimaliku lisandunud informatsiooni alusel.	
Planeerimisettepaneku kooskõlastamine	Vastavalt PlanS § 17 kooskõlastab Harju Maavalitsus maakonnaplaneeringu naabermaakondadega, Harju maakonna kohalike omavalitsustega, asjaomaste ametiasutuste ja ministeeriumidega. Täiendava kooskõlastamise vajaduse määrab Siseministeerium.	
Planeeringu vastuvõtmine		
Planeeringu avalikustamine (avalik väljapanek ja avalikud arutelud)	PlanS § 20 lg 1: Igal isikul on õigus avaliku väljapaneku ajal esitada ettepanekuid ja vastuväiteid planeeringu kohta. Vastuväide on mingi planeeringulahenduse kohta mitterõustava seisukoha esitamine või väide, et planeeringu menetlemisel ei ole täidetud seaduse nõudeid.	
Planeeringu täiendamine	Toimub planeerimisettepaneku täiendamine avalikustamise tulemuste ning võimaliku lisandunud informatsiooni alusel.	
Planeeringu esitamine järelevalvesse		